

LESNI DELAVEC

Glasiło Osrednjega društva lesnih delavcev

Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu. — Uredništvo in upravništvo v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6/II, desno. — Naročnina stane letno 26 dinarjev. — Oglasi se za millimeter prostora v dolžini širine enega stolpca računajo po 1 dinar. — Nefrankirane ali premalo frankirane dopise se ne sprejema. — Rokopisi se ne vračajo. — Reklamacije so poštnine proste.

Štev. 5.

Ljubljana, dne 1. marca 1923.

Leto II.

Početniki strokovnih organizacij.

Nasprotje med delom in kapitalom se je pojavilo v istem momentu, ko je delavec uvidel, da ne more postati samostojen in, da je obsojen na garanje za vse svoje življenje, to je na garanje za druge, za tiste, ki so nadprodukcijo izrabili v svojo lastno korist in ustvarjali in zbirali kapital.

Z vedno večjo koncentracijo kapitala, se je razvijal tudi strokovni pokret delavstva bolj in bolj. Že srednji vek ima svoje delavsko vprašanje in svoje delavske boje. Danes pa se ne da več potegniti meje, do kje segajo delavske organizacije. Na Japonskem, v Sibiriji, v Rusiji in v vseh evropskih državah imamo delavske organizacije, v Argentini, v Ameriki, Avstraliji, Južni Afriki, povsod, prav povsod po vsem svetu je delavsko gibanje z enakimi idejami, ki stremi za enakim ciljem, socializmom. Povsod je isti gospodarski vzrok, ki goni izkoriščence v skupni boj proti izkoriščevalcu, ne ovirajo jih pri tem ne različne narodnosti, ne razni jeziki; povsod je enaka agitacija za enake ideje. In ime teh organizacij je domala povsod enako »delavske organizacije«.

Toda, čeprav imamo enake ideje, četudi se nam zdi, da je to obsebi umevno, vendar bi še danes tega ne imeli, ako ne bi bilo pošte, železnice, telegrafa, telefona, parnikov, ki so prevažali ideje preko širokega oceana. Le potom pošte, telegrafa, železnice itd. se je vršila ideja skupnosti, med delavstvo ene in druge države.

Delavsko gibanje v starem veku se ni pojavljalo po vsem svetu. V okviru mestnega zidovja se je razvijalo vse industrijsko življenje. Strogo je bilo ločeno vse industrijsko življenje od ravnin, od cesta, ki so vodile od mesta v mesto, ker zunaj mestnega zidu je bila v starem veku itak vsaka obrt prepovedana. Dostikrat je bila podelitev pravice za obrt odvisna od knezov, celo od cesarja samega. Pošta pa je bila izključno odvisna od cesarja samega, le on je lahko dovolil, prevažanje pisem in časopisov, oddajo poštnih vožnje in oprav-

ljanje poštnih služb pa je izključno cesar sam milostno podelil, komur je hotel.

In vendar smo v teh krutih časih, ko so cesar, knez in graščak odločevali o vsem javnem življenju že imeli delavsko gibanje. Obstojele so nekeke strokovne organizacije, ki so se brigale za delavski položaj in kakor bomo pozneje videli, imeli smo stavke in bojkote raznih strok. Četudi največ pomočnikov raznih strok, ni znalo ne pisati in ne čitati, vendar je mizarški pomočnik, ko je prišel v Curih že tam na takozvanem mizarškem »Herbergu« (prenočišču), bil točno poučen o delovnih pogojih, ki so obstojali pri raznih mojstrih. V Novgorodu, četudi je že blizu avstrijske meje ali pa v drugih mestih v Evropi, v Nemčiji, Italiji, Avstriji ali kjerkoli drugje, povsod je pomočnik v prenočiščih zvedel vse pogoje, in kjer so bili delavni pogoji boljši, proti tisti smeri se je napotil. Na poti pa je bil ves čas agitator; ni sicer poznal, kaj je delavski časopis, ni bil pismen, pač pa je bil izvrsten agitator, agitator za eno samo idejo, za izboljšanje položaja v svoji stroki. Če je srečal na potu v nasprotni smeri potujočega stanovskega tovariša, mu je takoj povedal, da v Hamburgu išče mizarški mojster N. N. več mizarjev, ampak tja ne smeš iti delati, drugod pa v Hamburgu dela ne dobiš. In njegov stanovski tovariš je svojo smer potovanja takoj izpremenil. In tako je šla agitacija za bojkot te ali one delavnice po cestah križem sveta.

Seveda, če bi vajenci in pomočniki bivali vedno v enem in istem kraju, bi se tudi tehnika ne mogla razviti, oziroma bi bil nje razvoj otežkočen. Zakaj, če je šel mizarški pomočnik, ki se je izučil v Ljubljani ali Vižmarjih mlad po svetu, je prinesel, ko se je vrnil čez leta v svojo domovino, vedno nekaj novega za svojo stroko.

Vsekakor pa tudi v starem veku ni bil egoizem podjetnika nič manjši, kakor je dandanes. Tako je bilo v starem veku nekaterim strokam prepovedano potovati iz kraja v kraj, to pa le raditega, da ni pomočnik izdal, kako se to ali ono delo opravlja. Tako na primer je bilo dovoljeno potovati kro-

jačem, mizarjem, krznarjem, kotlarjem, rokovičarjem. Pomočniki teh strok so lahko potovali, vendar pa zadnje potovanje ni bilo obvezno; bile so pa tudi stroke, v katerih so pomočniki morali najmanj tri do štiri leta potovati, nekatere stroke, kakor rečeno, so pa bile pod strogo zaporo.

Potovanje pomočnikov so podjetniki v starem veku prikrojili po svoji potrebi. V enem ali drugem mestu se je rabilo več pomočnikov, pa so se, recimo za mizarске ali tesarske pomočnike, odprla mestna vrata.

Vselej pa, kadar je prišel pomočnik v tuje mesto, je bila njegova prva pot na takozvani »Herberg« (prenočišče); tam so zahajali tudi domači pomočniki iz mesta. Tam je zvedel vse, to prenočišče je bilo zanj pošta, časopis, brošura, predavanje in ljudski shod; tam je zvedel vse in šele, ko je bil o vsem poučen, je stopil v delo.

Dostikrat pa so pomočniki mesto blokirali, ne zaradi mojstra, temveč radi mestne oblasti, mestnega poglavarja; to je bil političen bojkot. Tako ima na primer belgijska splošna volilna pravica svoje korenine v srednjem veku, ker so jo pomočniki z blokado izsilili. V Nürnbergu je mestno poglavarstvo napravilo l. 1566. zakon, s katerim se je prepovedalo takozvano »Gesellenshake (zbirališče pomočnikov). In pomočniki vseh strok so sklenili bojkot, povezali so svoje cule in zapustili mesto ter se razpršili na vse vetrove. Bojkot so v vseh strokah tako temeljito izvedli, da je bilo leto dni mesto brez pomočnikov vseh strok. Mojstri so bili primorani prisiliti mestno poglavarstvo, da je po letu dni ta zakon preklicalo.

Seveda so bile to le takozvane bratovščine, v katerih so bili pomočniki organizirani, vendar pa se je v taki bratovščini na primer v bratovščini sv. Šimna, razpravljalo o vseh razmerah v mizarškem obrtu, ravnotako kakor v bratovščini sv. Barbare v rudarski stroki in v bratovščini sv. Krišpina v čevljarški stroki. Ko so se pričele v teh bratovščinah izplačevati potovalne podpore, so postale te podpore sčasoma nekaj socialno-političnega, kar so mojstri večkrat kruto občutili, ker pomočniki v takem mestu, kjer so bile slabe plače, niso prestopili mestnih vrat, temveč so potovali kar mimo mesta.

Najstarejši štrajk, kar jih je v Nemčiji bilo, je bil štrajk pasarjev, ki je izbruhnil l. 1329. v Breslavi in ki je trajal celo leto. No, če danes traja stavka več kot tri tedne, je delavstvo že vse iz sebe. Nadalje je bila stavka predilničarjev, ki je trajala od l. 1351. do l. 1362. in takrat je delavstvo zmagalo; šlo je za zvišanje mezd.

In ne samo potem potovanju se je širila delavska solidarnost, nego tudi potom sestankov. Tako so l. 1407. v pozni jeseni organizirali čevljarški pomočniki, ki so imeli svoj kongres maja

meseca v Oberheins, na katerem so sklenili stavko za celo provincijo. Grofa Wernerja je naprosil knez, da to stavko prepreči, kar se mu je pa le težko posrečilo, vsekakor pa so čevljarji dosegli lepe uspehe.

Veliko je in raznovrstno predgibanje, ki je položilo temelje početnikom strokovnih organizacij, preden so se razvile v sedanje strokovne organizacije. Vse to pa hočemo našim članom kratko opisati, da bodo videli, da je boj neizogiben za tistega, ki vstraja in, da ima delavec vedno nove naloge v tem boju.

Za naš vsakdanji kruh.

Kakor povsod, tako so se tudi v Mariboru cene živežu v zadnjem času silno dvignile. Posebno v Mariboru, ker je Maribor kot obmejno mesto od prevrata sem zaobljubljen eldorado vseh poklicanih in nepoklicanih prekupčevalcev, verižnikov in oderuhov krščene in nekrščene vrste, ki nekaznovano uganjajo svoje najostudnejše spekulativne orgije. Pod takimi razmerami trpi zlasti delavstvo, ki več kot skromno živi ob svojih bornih zaslužkih, to menda ni treba še posebej dokazovati. Neglede na naraščajočo draginjjo, ki gre kvišku mesec za mesecem, naj služi za primer samo najzadnja doba, to je od 15. januarja do 15. februarja t. l. Samo v tej kratki dobi enega meseca je na primer cena govejemu mesu I. vrste od Din 14 poskočila na Din 17 pri kilogramu, II. vrste od Din 12 na Din 16, III. vrste od Din 10 do 11 na Din 14. Pljuča so poskočila od Din 5 na Din 6; telečje meso I. vrste od Din 15 na Din 19, II. vrste od Din 14 na Din 17.50; svinjsko meso od Din 20 do 22 na Din 22.50 do Din 28; salo od Din 30 na Din 37.50; loj od Din 22.50 na Din 30; pljuča od Din 9 na Din 15; glava od Din 13 na Din 20; slanina od Din 28 do 30.50 na Din 35 do 37; mast od Din 34 do 35 na Din 40; liter mleka od Din 4 na Din 5; beli kruh pri kilogramu od Din 7 na Din 7.50; črni kruh od Din 6 na Din 6.50; kilogram jabolk od Din 2.50 na Din 6; pražena kava I. vrste od Din 62 na Din 70, II. vrste od Din 40.50 na Din 55; sladkor kristal od Din 18.50 na Din 23, sladkor v kockah od Din 22 na Din 24; in tako gre naprej. Skoraj niti ene stvari je ni, ki ne bi se podražila vsaj za 50 par. To je minimum. Razume se, da upoštevamo samo one živežne predmete, brez katerih nihče izhajati ne more. Cene, ki smo jih navedli, kažejo izpremembe v cenah, kakor smo že dejali, samo za časa tekom enega meseca. Kako je bilo v prejšnjih mesecih v tem pogledu, niti ne navajamo, zadostuje, če omenimo, da smo doživeli v teh mesecih občuten padeč vrednosti našega denarja in da je ves trgovski svet porabil ugodno priliko za podraževanje.

Kdo bi se čudil, da so lesni mariborski delavci za takih razmer sklenili potem spomenice opozoriti svoje delodajalce na nevzdržnost nastalega nesoglasja med njihovimi plačami na eni in tržnimi cenami na drugi strani. Obenem so zahtevali 20 odstotkov višje plače. Spomenico so, kakor običajno, naslovili na zadrugo mizarskih mojstrov. Toda pomočniki so obračali, mojstri pa obrnili! Dan 17. februarja t. l. je inšpekcija dela, na katero so se lesni delavci mariborski obrnili, določen za posredovanje. V urad inšpekcije so sicer prišli zaupniki delavcev, prišla sta tudi tajnik osrednjega društva Bradeško in tajnik delavske zbornice Likar iz Ljubljane, ni pa bilo delodajalcev. V imenu teh se je oglasil samo združni predsednik, ki pa je kakor običajno, izjavil, da obstoji združni sklep, da zaenkrat gg. delodajalci odklanjajo vsakršno zvišanje. Skliceval se je obenem na slabo konjunkturo. Da konjunktura trenutno ni ravno najboljša, tega so se tudi delavci zavedali. Dokaz temu, da so lesni delavci z razmerami tudi računali, je dejstvo, da so baš z ozirom na to stavili tako minimalne zahteve. Če pa konjunktura ravno ni sijajna, vendar pa ne more nihče zahtevati od lesnih delavcev, da bi vsled tega morali z družinami vred poginiti. Tako so računali lesni delavci — opravičeno! Do kakega zaključka dne 17. februarja ni prišlo. To je dalo povod, da je inšpekcija dela na zahtevo lesnih delavcev razpisala novo razpravo, in sicer na dan 22. februarja t. l. Ponovnemu pozivu inšpekcije dela so se poleg združnega predsednika odzvala tudi širi merodajna, največja podjetja. Deloma so ta podjetja zastopali šefi sami, deloma so poslali svoje zastopnike. Poleg delavskih zaupnikov je prišel zopet tajnik delavske zbornice Likar. Za centralni odbor društva lesnih delavcev je razpravi prisostvoval predsednik Tokan. Ob ti priliki je predsednik zadruga mizarskih mojstrov mariborskih zopet pričel deklamirati svojo staro pesem. Skliceval se je na združni sklep ter skušal zastopnike delavcev tolažiti, da se bo dne 25. marca 1923 vršil občni zbor zadruga in da bodo mojstri ob tej priliki pretresavali tudi vprašanje o regulaciji plač delavcem. V razpravo so od strani delavcev posegli predsednik Tokan, predsednik mariborske podružnice osrednjega društva lesnih delavcev Razboršek in tajnik delavske zbornice Likar. Po daljšem pregovarjanju so navzoči zastopniki, kakor že rečeno, štirih največjih tvrdk pristali na to, da vsemu svojemu delavstvu z dnem 26. februarja 1923 povišajo plače za 10 odstotkov. Dogovor se je protokolarno ugotovil.

Vse kaže, da bo zadruga mizarskih mojstrov mariborskih svojo vlogo kmalu doigrala. Dan 22. februarja 1923 nam je priča, da so se podjetniki, o katerih se lahko reče, da so res podjetniki,

naveličali terorja po onih članih zadruga, ki ne zaposlujejo nobenih delavcev, ki pa imajo v zadrugi večino. Ti majhni »krucci« naravno nimajo pojma o tem, da plače delavcev v nobenem slučaju oddaleč ne odgovarjajo tržnim cenam in da mora delavčeva delovna moč ob takih razmerah propadati. Tem majhnim »šicom« ugaja le to, da vsled svoje številnosti v zadrugi odločujejo in potem svoje nagajivosti spravljajo podjetnike v konflikte z delavstvom. Male »kravtarje« to seveda ne boli, ker nimajo sami nobenih delavcev.

Upajmo, da se delodajalci lesne stroke v Mariboru v doglednem času otresejo brezpomembnih zajedačev, ki so dosti dolgo kuhali svojo juhu ob ognju prepira med delavci in delodajalci.

Lesni delavci mariborski bi lahko vsi poginili, preden bi dočakali, da bo slavna zadruga dostopna pametnim sklepom. Zato so lesni delavci na svojem zborovanju, ki se je vršilo po razpravi še isti večer, sklenili, da pojdejo neoziraje se na zadrugo, od delodajalca do delodajalca, v kolikor dotični niso bili pri razpravi zastopani, ter izposlujejo podpise in pristavek na povišanje, kakor je bilo sklenjeno pri razpravi. Zadruga mizarskih mojstrov mariborskih pa bi napravila dobro, če bi svoje nazadnjaštvo označila s tem, da sklene uvesti združni grb, na katerem naj bo glavna označba dolga kitajska kita.

Lesni delavci mariborski iz vsega tega lahko črpajo pouk, da bo za ureditev njihovih delovnih razmer predvsem potrebno, da svojo strokovno organizacijo izpopolnijo do najvišje stopnje, ker bo za uspešno delo treba napeti vse moči. To delo pa bo opravila edinole mogočna strokovna organizacija, ki bo spajala vse lesne delavce Maribora in širne okolice. Na delo torej tovariši, kajti naša usoda je v naših lastnih rokah!

Reševalci industrije in draginje.

Nek meščanski list je prinesel minuli teden članek o tem, kako bi se dalo najbolj uspešno rešiti krizo v industriji in pa draginjo oblažiti.

Seveda je to stara pesem, katero ti gospodje delavstvu že dalje časa pojo, ki pa zvedno delavstvo nima in noče imeti posluha zanjo, ki jo buržoazija komponira in delavstvu svira.

Omenjeni list pravi predvsem, da je vzrok industrijski krizi in draginji to, ker so se pričele po vojni socialne institucije v taki meri razvijati, da jih podjetnik ne more več prenašati. In sicer plačevanje zavarovalnine za bolezen in nezgode; predolgi odpovedni rok, če se delavec odpusti; § 1154 b, po katerem naj bi delavec dobil plačo v slučaju bolezni, poškodbe ali smrti v družini. Glavni vzrok

pa je osemurni delavnik, ki se mora na vsak način podaljšati.

To bi bili tedaj glavni vzroki industrijske krize in draginje! Kakor smo že povedali, je to stara pesem, s katero se hoče delavstvo rešiti. Mi verujemo, da milijonov ne rabi delavska zavarovalnica zoper nezgode, ker, ako si zlomi nogo pri kaki avtomobilski nesreči, mu drugi dan ni potreba skrbeti, kje zasluži za življenje in stanovanje; in če fabrikant zboli, mu ni potreba iti v bolniško blagajno, čakati po dve, tri ure, na zdravnika in na zdravila, temveč enostavno naroči kuharici ali komu drugemu, da telefonira po tega ali onega zdravnika.

»Ja, Bauer, das ist was anderes«; tem gospodom seveda ni potreba nobenih socialnih institucij.

Nekaj drugega pa je, če ponesreči mizarški pomočnik pri krožni žagi ali pri skobelnem stroju ter pri tem izgubi prste leve ali desne roke, kakor se to večkrat pri tej obrti dogaja. Kdo naj za tega ponesrečenca in za njegovo družino skrbi, ako ne socialne institucije?

Seveda je za kapitalista podjetnika deveta briga, kaj je z delavcem, ki oboli ali ponesreči, ker za kapitalista ni delavec nič drugega, kakor za kuharico citriona, ki jo izžme, potem vrže na cesto, ker v njej ni več soka. Z delavcem napravi podjetnik ravno isto; kadar so mu delavne moči dovolj izžete, ga podjetnik istotako vrže na cesto, ker če je izžeta njegova delovna moč, nima tak delavec za kapitalista nobene vrednosti več.

Ministerstvo za socialno politiko je po dolgem času vendarle izdalo pravilnike o delavnem času, ki bi morali po § 6. zakona o zaščiti delavcev stopiti že decembra lanskega leta v veljavo. Dočakali smo končno tudi pravilnik o delavskih zaupnikih.

Jako važen za naše organizacije je pravilnik o delavskih zaupnikih. Dasiravno je ta pravilnik v nekaterih svojih določilih dober, vendar pa je na nasprotni strani zopet jako verna slika današnjega reakcionarnega režima.

Že takoj v § 3. je prišel pravilnik v nasprotje s § 114. zakona o zaščiti delavcev. Pravilnik določa, da voli v podjetjih, kjer je zaposleno od 15 do 20 delavcev enega zaupnika; zakon pa pravi: »V podjetju, v katerem je zaposlenih do 20 delavcev, volijo vsi enega zaupnika.« Na temelju zakona imajo pravico do 1 zaupnika vsa podjetja, pa naj si je potem v podjetju zaposlenih 5, 10, 15 ali 20 delavcev. Po pravilniku pa bi imeli delaveci svoje zaupnike le v industrijskih in pa večjih obrtnih podjetjih.

Povsem reakcionaren pa je pravilnik v § 6., kjer pravi, da nimajo pasivne volilne pravice pri volitvi zaupnikov oni, ki priznavajo načelo o nasilni izpremembi obstoječega družabnega reda. V § 13. pa jemlje vsem tem tudi volilno pravico. Ni-

smo pristaši načela o nasilni izpremembi obstoječega družabnega reda, vendar pa takih določil v pravilniku ne moremo trpeti. Kako pa misli ministerstvo za socialno politiko dokazati komu, da je kdo pristaš načela o nasilni izpremembi družabnega reda? Ali se bo morda oziralo na intrige posameznikov, ki bodo tožarili tega ali onega, da je bil pred dvema leti komunist? Vsak, ki je zaposlen v podjetju, ima pravico soodločevati pri volitvi zaupnikov, pa naj si bo potem tega ali onega političnega prepričauja, tega ali onega veroizpovedanja. V podjetjih ne bomo delali razlik, če pa hoče ministerstvo za socialno politiko loviti tiste, ki so pristaši načela o nasilni izpremembi družabnega reda, pa naj se na drug način in drugje posluži sramotnega zakona o zaščiti države. Zahtevamo radi tega, da ministrstvo za socialno politiko izloči ta določila iz pravilnika o delavskih zaupnikih in naj jih prepusti ministerstvu za notranje zadeve, kamor spadajo.

§ 34 in § 44, toč. e) tega pravilnika določa, da delavski (nameščenski) zaupniki ne smejo aktivno sodelovati v delavskem gibanju v podjetjih. — Strokovne organizacije naj zaupnike izvolijo in s to določbo naj si same odvzamejo možnost, da bi uporabile v skrajnih slučajih tudi najhujše orožje — stavko. Zaupniki so odgovorni, da v podjetju ne bo izbruhnila stavka. Naznaniti morajo državnim oblastem, če bi ista pretila. Sami morajo delovati pomirljivo, poleg tega pa še obveščati državne oblasti (Inspekcijo dela). Idealen je namen preprečiti spore med delavstvom in delodajalci! Toda, če bo jugoslovanski kapital tako zagrizeno izkoriščal proletariat in se njegovim željam in zahtevam le rogal, potem naj ne zahteva od nas ministrstvo za socialno politiko, da bomo mi tisti, ki bomo podpirali, da se nam bo potem pravilnika odvzela možnost, da izsilimo od podjetnika, kar neobhodno potrebujemo. Naši zaupniki bodo vplivali na delavstvo pomirljivo, delali bodo na to, da bo trezno premislilo svoje korake, nikdar pa ne bomo dopuščali, da se bo proletariat sam suval v lastni obraz. Te določbe pravilnika zahtevajo indirektno, da bodo najboljše člani organizacij stavkokazi.

S proletariatom se hoče boriti kapital zakoni- tim potom zoper proletariat. Zaupniki naj postanejo neposredno razdiralci strokovnih organizacij. Vse te nakane vidimo in proti temu se bomo borili.

Inspekcija dela je neposredni nadzorni organ delavskih zaupnikov. Kaj je Inspekcija dela, smo že večkrat povedali. Pri današnjem ustroju Inspekcije dela ne verjamemo, da bo mogla Inspekcija dela nepristransko dajati navodila in odredbe delavskim zaupnikom, ker so vsi inspektorji bolj naklonjeni podjetnikom nego pa delavstvu. Središnja Inspekcija dela naj delovanju Oblastnih inspekcij dela posveti vso pozornost.

V pravilniku pogrešamo določbo glede delovanja delavskih zaupnikov v Delavsko zbornico. Delavska zbornica mora imeti na delovanje zaupnikov isti vpliv kot Inspekcija dela.

Navedli smo le glavne določbe pravilnika o delavskih zaupnikih, in že iz teh veje duh reakcije, ki hoče na tako lep način zadušiti vsako delavsko gibanje. In reakciji se bodo posrečile nakane, če bomo spali.

Poleg tega je ministrstvo za socialno politiko v smislu § 6, odst. 7. izdalo tudi osnovo pravilnika o reguliranju delavnega časa v industrijskih in rudarskih podjetjih, o reguliranju delavnega časa v obrtnih podjetjih, o reguliranju delavnega časa v trgovskih podjetjih in o odpiranju in zapiranju trgovskih in obrtnih podjetij.

Pravilnik o reguliranju delavnega časa v industrijskih in rudarskih podjetjih se v glavnem opira na določbe zakona o zaščiti delavcev. V industrijskih in rudarskih podjetjih določa 8urni delavni čas, ki se pa lahko podaljša v industrijskih podjetjih za dve, v rudarskih pa za eno uro, če pristanejo na to 4 petine delavcev.

V točki 2. § 3. pravi, da se lahko podaljša delavni čas za 2 uri dnevno, če to v smislu določbe točke 7. § 8. zakona o zaščiti delavcev odobri pristojna Inspekcija dela in sicer največ za 16 tednov v enem letu. Ta točka pravilnika ni jasna v toliko, če je pri tem merodajno tudi glasovanje 4 petin delavcev.

Kar se tiče delavnega časa moramo odločno zastopati stališče 8urnega delavnika.

Pravilnik o reguliranju delavnega časa v industrijskih in rudarskih podjetjih ga načelno priznava, medtem ko je v pravilniku o reguliranju delavnega časa v obrtnih in trgovskih podjetjih določen za vse obrti, ki se pečajo s predelavo kovin, za vse vrste grafičnih podjetij, za pralnice, za kemične čistilnice in zavode za barvanje oblek ter še nekatere druge vrste obrti določen 8urni delavnik; za obrti za predelavo lesa, izvzemši pletarstvo, za podjetja za predelavo kože, za pekarnice ter za predelavo mesa pa 9urni delavnik. Delavni čas pa se lahko tudi podaljša na 10 ur dnevno.

Te določbe nasprotujejo našemu stališču 8urnemu delavniku. — Svoječasno smo že protestirali proti temu, da je bivši minister za socialno politiko dr. Žerjav z naredbo svojelastno in brez tozadavnega pravilnika dovolil delavni čas v obrti na 9 in 10 ur dnevno. Danes, ko imamo osnovo pravilnika, protestiramo vnovič.

Vse te pravilnike je preresetavala anketa, ki se je vršila 26. februarja t. l. pri ministerstvu za socialno politiko v Beogradu. Osred. društvo lesnih delavcev v Ljubljani je k vsem pravilnikom izdelalo predloge v zgorajšnjem smislu in jih po-

tom Delavske zbornice za Slovenijo predlagalo na tej anketi.

Branili bomo svoje pravice in interese, in če ministrstvo za socialno politiko ne bo teh upoštevalo in uveljavilo v pravilnike kakršni so v osnovi, potem pa bo naloga organizacij, da pokažejo razumevanje za socialno politiko.

Na tej podlagi toraj se hoče industrija pri nas pospeševati in draginja pobijati!

Gospodje, počasi, tudi delavstvo še pride do besede!

Nema para!

Kakor izvemo, je ekspozitura mariborske inšpekcije dela v Celju definitivno opuščena. Odslej bo torej vse nadzorstvo tovarniških ter obrtniških podjetij v celi bivši Štajerski ter Meziški dolini na Koroškem opravljala inšpekcija dela v Mariboru sama. Inženir g. Dejak, ki je doslej opravljal posle ekspoziture v Celju, v Maribor ne pojde. Odkrito priznavamo, da nimamo nikakršnega povoda žalovati za g. Dejakom, kajti ta gospod se je sicer precej pridno vozaril, opravljal je pa tudi vsakovrstne posle, samo onih ne, za katere je kot inšpektor dela bil poklican. Nastane pa vprašanje, kako bo inšpekcija dela v Mariboru kos ogromnemu delu v tako obširnem rajonu kakor je štajerski z omenjenim delom Koroške. Poleg inšpektorja dela v Mariboru bi morala biti namreč nastavljena vsaj še dva inženirja in pa najmanj še dva delavska asistenta; potem bi se dalo šele govoriti o uspešnem poslvanju tega inšpektorata. Namesto tega pa se personal inšpekcije dela v Mariboru kakor tudi v Ljubljani neprestano reducira. Vsa inštitucija inšpekcije dela eksistira le še navidez in tudi osobje, v kolikor ga je še ostalo, rešuje le še formalite, ker je postalo zaradi nedostajanja službenega osobja vsako pozitivno delo nemogoče. Poleg tega pa še preti nevarnost, da zadnji ostanki osobja pri inšpekciji dela pokažejo vsej inšpekciji dela hrbet, ter odidejo v privatne službe, ker ob beraških plačah to osobje v službi države ne bo hotelo poginiti, kar je s človeškega stališča prav razumljivo.

Vse kaže na to, da današnji režim stremi očitno za tem, da najpopreje degradira inšpekcijo dela na brezpomembno marioneto. Degradaciji bi potem sledila popolna odprava. Vemo namreč, da je cilj velikosrbskih, skrajno reakcionarnih psevdoradikalov, ki imajo danes vajeti države v rokah, iztrebiti vse naprave, ki imajo z delavskim varstvom le količkaj opravka. Med te naprave spada tudi inšpekcija dela.

Lesni delavei kakor tudi vso ostalo delavstvo pa se iz vsega tega lahko pouči, da se bo v bodoče smelo zanesti edinole samo na sebe, in da bo moralo

vse sile osredotočiti v svoji strokovni organizaciji, če bo hotelo svoje interese uspešno varovati. Srbski radikalni buržujski opankarji so izrekli že zdavnaj nad vso socialno politiko svoj anatema. Za militarizem jim ni žal milijard, za razne »zarade« je tudi dovolj denarja, za delavce in delavske inštitucije pa nema para!

Uhoga para.

Gorenjski del Slovenije, bogat na gozdovih, tvori neizčrpni vir dohodkov eksploatorjem. Bogati zaklad lesa je postal žrtev najgrše špekulacije ozkega kroga kapitalistov, ki so znali združiti v svoje roke vse dohodke velikanskih kompleksov. Delavstvo pa, ki potom svoje žive sile pretvarja mrtvi kapital, les, v tekoči cvenk, živi ob naporu vseh svojih moči in ob žrtvovanju svojih zdravih udov s svojimi družinami v razmerah, ki bijejo naravnost kakor s pestjo v obraz vsakemu še tako primitivnemu pojmu o dostojanstvu človeka. Ta pravcata proletarska para sicer tudi živi v »svobodni« Jugoslaviji ali njena svoboda obstoja le v tem, da sme svobodno ponujati vse svoje življenske sile za bagatelo, ki jo imenujejo »plačo« onim, ki so vzeli v zakup ves mrtvi in živi kapital Gorenjske v svrhu najbrezobzirnejšega izkoriščanja. Nesrečna para sicer živi v upih na boljše čase, oziroma na boljše bodočnost, a upi ostajajo upi, ki jih Sava sproti odnaša. Največja nesreča tega proletariata lesne stroke pa je okolnost, da se v svoji letargiji in v svojem indiferentizmu da slepariti ter farbatati od raznih slug in drugih hlapcev lesnoindustrijskega kapitala. Ti hlapci kot zvesti trabanti, ki bi jih mogli primerjati z grašinskimi biriči srednjega veka, pomagajo za skledo leče nenasitnim vampirjem to ubogo paro ohraniti v pravečatem suženjstvu. In da se tlačansko razmerje, v katerem živi in umira proletarijat tega kraja, ne ublaži, ga odvrtačajo od strokovne organizacije. Krivice, ki se dogajajo delavstvu, uposlenemu pri lesni industriji Bohinjske doline, so vnebovpijoče, in kdo so ti elementi, ki so v veliki meri krivi tem neznosnim razmeram? To so ljudje, ki mrze pošteno delo in so zato prodali svojo čast, svoje poštenje, ki ga menda nikoli niso imeli, kapitalistom za judežne groše, zato da imajo sami lažjo službo in zaslužek. Res je sicer, da tudi ti individui sami nimajo raj na zemlji, kajti tudi njim brezobzirni kapitalisti ne dajo eksistenčnega minimuma. Vsceno pa se dajo izrabljati od svojih kapitalističnih »dobrotnikov« za boj proti rodnim bratom. In bela vrana je tisti med njimi, ki je nekoliko dalekovidnejši in se ne da izrabljati kot slepo orodje pohlepnosti eksploatorjev. Ljudje, ki jih imamo v misli, opravljajo svoj rabeljski posel v obliki paznikov in predde-

lavcev pri delavcih, bolje rečeno, opravljajo svoje delo kot priganjači sužnjejev.

Oglejmo si »delo« teh hlapcev kapitalistov nekoliko bližje. Priljubljeno njihovo sredstvo pri čednem njihovem poslu je, da ob vsaki priliki in zaradi vsake malenkosti izgarane delavce »gospodom« tožarijo. Ta navada jim je prešla že naravnost v kri in meso tako, da so že podobni jezičnim, kleptavim babam. Da slone take denunciacije največ na izmišljotinah, se pri teh poštenjakih razume samoobsebi. Tudi v sredstvih, ki jim služijo kot podlaga za »očrnitev«, niso izbirčni, glavno jim je, da dosežejo svoj namen, to je, da škodujejo vsakomur, kogar imajo le količkaj na piki. Niso redki slučajji, da se delavce radi podlega obrekovanja za kazen postavlja k drugemu delu, pri katerem ob najboljši volji ne pridejo na svoj prejšnji zaslužek. Redki slučajji pa tudi niso, da gozdni »baron« kakega ubogega delavca zaradi umazanega priganjačevega jezika s celo družino enostavno vrže na cesto. Koliko je krivde ali nekrivde na obdolženem, nihče ne vpraša! Zaman se roti delavec, da se nezaveda nobene pregrehe, ne ve pa, da mu je beštija v človeški podobi v obliki paznika zavratno odžrla kruh. In ker je kapitalističnim lesnim odeluhom strokovna organizacija lesnih delavcev trn v peti, morajo gospodje pazniki biti seveda tudi proti njej. Lesni magnatje prav dobro vedo, da strokovna organizacija zasleduje tedenco, da se njihovi milijonski dobički v prilog delavskim plačam prav znatno zmanjšajo. Zavedajo pa se tudi ti magnatje, da se to ne zgodi in da jim pojde pšenica v klasje na račun delavske nezavednosti toliko časa, dokler bo to delavstvo kakor razgnana čreda ovac brez zatočišča — brez strokovne organizacije. Zato lop po strokovni organizaciji. Zato je treba tej proletarski pari idejo strokovne organizacije pravočasno izbiti iz glave.

Da se namera kapitalistov doseže, zato se pobrigajo zopet pazniki. V zajedanju na račun delavčeve kože so ti ljudje naravnost neprekosljivi. Neprekosljivi v zabitosti pa so tudi pri svoji agitaciji proti strokovni organizaciji. Da mnogi taki pazniki v svoji gluposti in zaplankanih možganih elišijo travo rasti, naj priča dejstvo, da prigovarjajo delavstvu, češ, da je strokovna organizacija brez pomena! Da je v naprednih državah kakor na primer v Nemčiji, Češkoslovaški itd. na milijone in milijone včlanjenega delavstva v strokovnih organizacijah in da baš to delavstvo stoji na visoki kulturni stopnji, to seveda, taka čenča ne ve. Pravijo tudi, da je denar, ki ga delavec plačujejo v svojo strokovno organizacijo, ven vržen denar! Radi verujemo, da bi gospodom paznikom bilo ljubše, če bi jim delavec dajali za brinovec, borovničevce ali hruškovec ali pa da bi jim prinašali klobase, suho meso, jajca itd. Vsaj poznamo naše »papenhajmer-

jo! Splakovati si grlo in polniti si želodec na račun krvavih delavčevih žuljev, bi se jim ne zdelo škoda, za prispevke, ki jih delavci doprinašajo v svojo lastno korist, da s temi sredstvi napravijo konec brezmejnemu izkoriščanju, to se zdi tem farizejcem, dasi sami ne prispevajo ničesar, škoda! Najlepše na stvari pa je to, da pripovedujejo ti jezujitje delavcem, da če si bodo dajali zneske, ki jih plačujejo v obliki prispevkov v svojo strokovno organizacijo, na stran, si prihranijo »lep penzijo«. Bolj zaručane misli se ne morejo roditi niti umobolnim na Studencu pri Ljubljani, kjer se, kakor znamo, nahajajo ljudje, ki so se skregali z svojo lastno pametjo — umobolni.

No, hvala bogu, da se delavstvo že prav dobro zaveda, kako izgleda s temi prihranjenimi penzijami in da se tudi že zaveda, da, če si preskrbo za starost ne bo potom svojih strokovnih organizacij priborilo, ga tudi nikoli ne bo imelo. Obžalovanja vredno je pač, da se najdejo še dandanes ljudje, ki smatrajo delavstvo še vedno za otročaje, ki si daje natveziti vsako še tako bedasto neumnost.

Pa, dosti za danes; vsaj bomo o tem še govorili! Le žal nam je, da se daje izrabljati slovenski človek v interesu obiskanih kapitalistov kot podlo orodje proti zatiranim slovenskim delavcem. Niso vsi priganjači te baže, ali velika večina jih je; teh pa se ne bojimo. Duša slovenskega lesnega delavca se po takih vplivih ne bo dala zastrupiti. Njegova misel, čeprav preprosta, je bistra. Bistrost njegovega duha pa daje jamstvo, da se snide preko vseh zaprek vse lesno delavstvo v razredni strokovni organizaciji, ki bo potem svoj posel že opravila tudi z raznimi biriči.

Naš delovni trg.

Pod tem naslovom smo v tretji številki našega lista z dne 31. januarja t. l. priobčili članek, v katerem smo jasno dokazali, kakšne posledice bi za lesne delavce nastale, če bi se delodajalcem posrečilo podaljšati delovni čas od osem na devet ali celo na deset ur dnevno.

Ta članek je tako važen, da bi ga vsak lesni delavec moral prečitati vsaj trikrat. V njem ni povedano ničesar drugega kakor to, kar bi dandanes vsak tovariš naše stroke nehote moral instinktivno čutiti. Pa hvala bogu, prišli smo že tako daleč, da je pri številnih naših zavednih tovariših ta instinktivni čut že zbužen. Cvet našega članstva je že dospel tako daleč, da situacijo pravilno presoja. Na občnem zboru, ki ga je imela podružnica Osrednjega društva lesnih delavcev v Ljubljani dne 18. februarja t. l., so se čuli glasovi, ki so temu čutenju dajali duška in ki so dokazovali, da so lesni delavci ljubljanski v tem pogledu na pravi

poti. In slaba bi predla delodajalcem, če bi se hoteli sklicevati na zmrevarjeni zakon o zaščiti delavcev.

V članku, ki smo ga zgoraj citirali, pa še nismo povedali vse. Treba razpravljati, kako bi se naš delovni trg najbolj praktično zorganiziral, in sicer tako, da bi ga lesni delavci v polnem obsegu v resnici tudi obvladovali. Imamo takozvano državno posredovalnico za delo, ali ta posredovalnica od daleč ne odgovarja našim intencijam. Rečeno je sicer, da državna posredovalnica za delo v slučaju stavke za delodajalce, ki so po stavki prizadeti, ne sme posredovati delavcev. Morda se državna posredovalnica po tem načelu ravna, morda pa tudi ne, in skoraj bi raje rekli, da ne. Kajti če bi se po tem načelu ravnala, tedaj bi morala biti z našo strokovno organizacijo v neprestanem stiku, kar pa ni. Zato pa posreduje tjavendan. Pa pojdimo dalje! Državna posredovalnica za delo se pri svojem poslu nič ne ozira na delovni čas pri delodajalcih, katerim posreduje delavce. Za njo je delavni čas postranska stvar. Tako se dogaja, da pošilja delavce v delo tudi takim delodajalcem, pri katerih se dela 10 in celo po 12 ur na dan.

Izkustva nas uče, da delodajalci časih kakega delavca odslove od dela zaradi malenkosti, največkrat zaradi tega, ker je bil dotičnik delavski zapnik in se je zavzel za svoje tovariše zaradi storjene jim krivice, ali je sploh vršil svojo zaupniško dolžnost. Posredovalnica ne vpraša delodajalca, zakaj in iz kakšnih razlogov išče delavce, ona mu po možnosti preskrbi enostavno druge delavce. Razumljivo je, da noben delodajalec ne bo državni posredovalnici za delo pripovedoval, zakaj išče delavcev. V takih okoliščinah postaja državna posredovalnica za delo nevarno orodje v rokah delodajalcev, katerega se v danih momentih poslužujejo v kvar in škodo delavcev in proti delavcem.

Priti bi se sicer dalo v okom taki zlorabi državne posredovalnice od strani delodajalcev; zahtevati bi morali, da posredovalnica delodajalcu v nobenem slučaju brez vednosti in brez odobritve naše strokovne organizacije ne posreduje delavcev.

To pa je v današnjem družabnem redu, posebno pa v današnjem vladnem režimu, neizvedljivo. Zakaj, v tem slučaju bi ves delodajalski svet zagnal velikanski krik in vrišč in posledica bi bila ta, da bi vladni režim zavrnil našo zahtevo.

Zanesti se nam potemtakem ni mogoče na uvidnost odločujočih faktorjev. Kreniti moramo torej drugo pot. Pot, ki je navidez sicer jako enostavna, ob nerazsodnosti, ki še vedno korenini v širokih masah naših lesnih delavcev, pa dokaj težavna. Pred vsem nam treba zanesti v široke kroge lesnih delavcev širom Slovenije idejo strokovne organizacije, in jih prepričati o neizogibni potrebi strokovne organizacije. Prepričanje in zavest, da

je vsak trud brez dobre strokovne organizacije zaman, mora premakniti dušo slehernega lesnega delavca, pa naj si bo ta uposlen pri prvovrstnem kvalificiranem delu v tovarni ali delavnici, ali pa tam visoko v hribih pri sekanju lesa.

In če bomo hoteli biti dosledni, bomo morali za idejo strokovne organizacije pridobiti tudi one male kajzarje, ki se vdinjavajo za sekanje lesa sezonsko. To se pravi one, ki le od časa do časa vzamejo sekuro in žago v roke.

Vsa ta masa lesnih delavcev bo morala priti do soglasnega zaključka, da mora vsakojako posredovanje dela vzeti v roke njihova strokovna organizacija.

Kako si izvedbo tega tako važnega in daleko-sežnega načrta mislimo, povemo v prihodnji številki.

Organizacijski vestnik.

Na zadnjem občnem zboru podružnice osrednjega društva lesnih delavcev v Celju je bil izvoljen naslednji odbor, in sicer: Karol Rebov, predsednik; Jakob Vodopivec, namestnik; Ludovik Perko, blagajnik; Matija Križanič, namestnik; Franc Lipar, tajnik; Rudolf Perko, namestnik; Laharnar, Žmegač, Žumer in Bizjak, odborniki; Blaž Privošnik in Jurič Leber, preglednika.

Kaj je stavkokaz? Ko je Bog dovršil zadnje stvore, namreč kačo klopotačo, žabo in podobno golazen, mu je ostalo še nekaj snovi. Iz tega je ustvaril posebno pokveko-stavkokaza, ki je podoben dvonogati živali, ki ima tako dušo kot iz ilovice in starih gumastih čevljev. Tam, kjer ima človek srce, nosi stavkokaz kepo gnile tvarine. Kadar gre po cesti, mu ljudje pljujejo v obraz ali pa mu kažejo hrbet; angeli v nebesih pretakajo bridke solze in hudič mu zapira vrata pred nosom. Judež Iškarjot je bil v primeri s stavkokazom dostojen človek. Njemu je po izvršenem izdajstvu ostalo vsaj toliko človeškega čuta, da se je obesil; stavkokaz pa tega ne stori.

Inšpekciji dela na znanje. Gospod Writzl, ki ima parno žago v Ragoznici pri Ptujju, menda ne ve, da obstoja zakon o zaščiti delavcev, ki določa med drugim delovni čas za vsa podjetja, med katera spada menda tudi njegova žaga. Omenjeni zakon je sicer prikrojen v korist podjetnikov, da ga lahko po svoje tolmačijo, vendar pa so v zakonu določbe glede delovnega časa, ki jih Writzlovo podjetje daleko prekorača. Za danes konstatiramo samo dejstvo, da se v Writzlovi žagi dela daleč preko zakonito določenega časa, včasih tudi cele noči. Poleg tega so pri nočnem delu zaposlene tudi ženske, kar je po zakonu sploh prepovedano. Radovedni smo, ali je dobil g. Writzl dovoljenje za pre-

kournno delo od inšpekcije dela, ali pa se na zakonove določbe požvižga. Delavstvo pa, ki je pri Writzlu zaposleno, vprašamo, kdaj bo začelo misliti na organizacijo, ki take slučaje že v naprej prepreči. Inšpekcijo dela v Mariboru pozivamo, da si ogleda to podjetje, ki na protizakonit način izkorišča delavce in delavke!

Tožbe na sodišče delavskega zavarovanja. Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani objavlja: Delavci in nameščenci, ki utrpe obratne nezgode, katere imajo za posledico več kakor desetodstotno izgubo zmožnosti za delo, imajo pravico do nezgodnih rent, katerih višino določa ravnateljstvo, odnosno rentni odbor okrožnega urada. Na podlagi te odločbe izda okrožni urad ponesrečenim zavarovancem odloke o odškodnini. Proti tem odlokom je v roku 15 dni dopustna kolka prosta pritožba na sodišče delavskega zavarovanja, v kateri morajo biti povdarjene one točke odloka, proti katerim je tožba naperjena. V večini slučajev bo tožba mogla biti naperjena le proti prenizko odmerjenemu letnemu zaslužku, ali pa proti prenizki ocenitvi izgubljene možnosti za delo. Ker zakon o zavarovanju delavcev za omenjene tožbe ne zahteva nikakih formalnosti in zadošča zanje navaden dopis, more tako tožbo sestaviti in vložiti vsaka ponesrečena oseba sama, ne da bi iskala pravne pomoči drugod. Na ta način se ponesrečenec izogne nevarnosti povrnitve nastalih stroškov za sodni postopek, kateri predvideva § 168. zakona o zavarovanju delavcev, ki pravi, da stroške za pravnega zastopnika plača vselej stranka, ki izgubi pravdo. Pri tej priliki se ponovno opozarja, da so vsi dopisi, vloge in priloge, ki so v zvezi z delavskim zavarovanjem, **poštne in kolka proste.**

Zahvala. Tem potom naj bo izrečena zahvala vsem tovarišem lesnim delav., ki so na kakršenkoli način pripomogli k lepemu uspehu naše veselice. Ob enem naj bo tudi izrečena zahvala veselice nemu odseku, ki je ponesrečenemu tovarišu Francu Franku naklonil podporo v znesku K 500. — Odbor podružnice osred. društva lesnih delavcev v Mariboru.

Zahvala. Podpisani se zahvaljujem »Osrednjemu društvu lesnih delavcev v Ljubljani« za nakazanih mi Din 100.— kot izredna podpora za časa moje dolgotrajne bolezni. Enako se zahvaljujem tudi podružnici osrednjega društva lesnih delavcev v Slov. Bistrici za podeljeno izredno podporo v znesku Din 50. — Bravčič Maks, Slovenska Bistrica.